Retallos da Memoria
Asociación Memoria Histórica Democrática.

Coordinadores: Enrique Barrera Beitia e Bruno González Mauriz.

1ª Edición: Xuño do 2007.
Edita: EQUONA Deseño Editorial, S.L.

Material Fotográfico: Memoria Histórica Democrática.

Depósito Legal:
ISBN: 978-84-935882-0-5

DAVID FERNÁNDEZ DOPICO,

MARIÑO DA ARMADA REPUBLICANA.

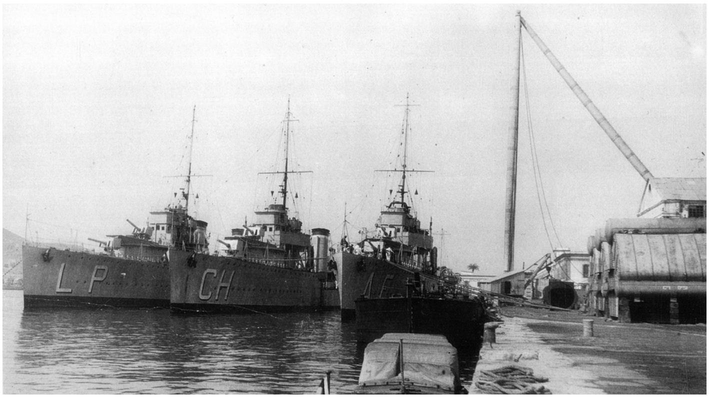

David Fernández en 1935 na cuberta do destructor Churruca.

Nalgunha ocasión, pensei realizar algún traballo sobre a vida e exilio do meu pai que viviu e sufriu de maneira moi directa os acontecementos daqueles anos, dos cales aínda hoxe se evita falar, e mesmo se quere ocultar á inmensa crueldade que supuxeron para gran parte da poboación os métodos e prácticas exercidas durante o período da guerra e anos posteriores polo bando que "gañou" a guerra.

A historia arrinca cando o meu pai traballador da Sociedade Española de Construcción Naval (actual Navantia)

abandona o estaleiro e ingresa na Armada para facer o servizo militar. A súa vida como mariño iníciase no ano 1930 e é destinado de maneira fixa á base Naval de Cartaxena no Destructor Churruca onde pasa todo o período da guerra.

Destructores republicanos no peirao de Cartaxena en 1935.

Oficialmente abandona a Sociedade Española de Construción Naval (actual Navantia) o 30 de Decembro de 1929. Pouco tempo despois ingresa no Buque Escola Carlos V para iniciar estudos de artillería . O 4 de Decembro de 1930 é nomeado Cabo Cañón . No ano 1931 é destinado á Base Naval de Cartaxena e no mes de marzo é destinado definitivamente no Destructor Churruca. No mes de abril de 1933 é destinado á Escola Naval de Marín para especializarse en artillería. O 13 de outubro de 1933 é ascendido e nomeado Cabo de Artillería. Xa iniciada a guerra, no mes de abril de 1937, recibiu a felicitación do Xefe do Estado Maior da Escadra da Republica, polo descubrimento dunha fonte que filtraba información confidencial dos movimentos das operacións da flota. En 1938 é ascendido a auxiliar alumno de Artillería, último nomeamento dado que o levantamento fascista ía terminar con todas as ilusións e proxectos de futuro que este e

moitos outros mariños tiñan. A bordo do Churruca desempeña o cargo de Responsable de Avituallamento do buque. Tras o torpedeamento do Churruca no interior da Base Naval de Cartaxena por un submarino italiano, no mes de xaneiro de 1939 é destinado no Destructor Lepanto ata o fin da guerra iniciándose o exilio a Bizerta (Tunisia) no mesmo buque.

Do seu paso pola Armada só lembra bos momentos e nunca se lle ocorreu pensar na súa volta ao estaleiro; sempre orgulloso de ter estado e sido mariño naqueles anos.

Segundo a historiografía franquista, a escadra republicana só se adicába a labores de protección de convois e patrulla a pesar de compoñerse dun número relativamente importante de buques. No destructor Churruca o meu pai pasou algúns momentos da guerra no porto de Cartaxena. Alí asistiu aos numerosos bombardeos da cidade de Cartaxena por parte da aviación fascista de xeito que quedou semidestruida. Como consecuencia diso ten lembrado en moitas ocasións os horrores provocados por aqueles bombardeos e o sufrimento e a fame do pobo de Cartaxena. A última finalidade daqueles bombardeos era desmoralizar á poboación de Cartaxena e acabar cos buques atracados no porto. Nesa odisea en que Cartaxena se converteu e estando atracado, o destructor Churruca –coma xa dixen anteriormente- foi torpedeado por un submarino italiano que se atreveu a entrar na base. O barco púidose salvar grazas ao esforzo da tripulación quedando o buque bastante afectado e semiafundido.

1936.

No mes de xaneiro de 1936 o meu pai viaxa dende Cartaxena para contraer matrimonio coa miña nai ese mesmo mes. Xa o matrimonio fala de plans de futuro para ambos, ou sexa contemplan que a miña nai marche para Cartaxena a vivir debido a que este estaba destinado de maneira definitiva

nesa cidade. Tras contraer matrimonio, o meu pai regresa a Cartaxena para solventar algún asunto e regresar novamente a casa para pasar un mes de permiso. Pero non é así, tal vez os acontecementos daqueles meses impiden o seu regreso para gozar daquel permiso. Era a última vez que a miña nai volvía a velo, pois poucos meses despois estoupaba o golpe fascista e nunca máis, ata o ano 1949, volvían a verse os esposos. Longa e penosa incertidume durante anos en que non se tivo novas del. Desaparecería ou morrería na guerra?

Nese mesmo ano, en outubro de 1936, froito dese matrimonio nace a miña irmá Amelia. Esa nena, tampouco ía coñecer ao seu pai ata o 18 de outubro de 1949 data na cal chegan a nai e a filla ao porto de Orán procedentes de Port Vendres (Perpignan - Francia).

Qué aconteceu aquel ano de 1939?

No mes de Abril de 1939, a flota republicana inicia o seu exilio para o porto de Bizerta. Chegados ao devandito porto, ás tripulacións requísaselles practicamente todas as súas pertenzas persoais e só gardan algunha cousa de uso persoal. Empezou a segunda gran aventura destes profesionais, calquera tipo de gabanza para con "esta xente" é moi pouca. A devandita segunda gran aventura pode resumirse en poucas palabras: internamento nos Campos de Concentración de Túnez. "Instálanse" nunha antiga mina sita no sur do país, totalmente desprovista, nomeada Campo de Concentración de Zebbeus. Logo, o meu pai e outros douscentos cincuenta compañeiros máis foron internados no campo de Gabés, no sur do país e preto da fronteira de Libia, nun réxime disciplinario. A razón do traslado deste continxente foi que foron considerados "elementos radicais". Algunha testemuña allea ao campo, consideraba que este era un "campo infernal". Logo de moitas vivenzas estremecedoras, os "transpor-

tan" en vagóns de tren para gando a Arxelia. Xa neste país o meu pai coñeceu o campo de traballos de Boghari, o sur de Arxelia e finalmente o de Kenadsa, outro campo de traballo forzado para explotar unha mina de carbón en pleno deserto do Sáhara. Có desembarco e victoria dos aliados en África, rematan estas penalidades, de xeito que o meu pai foi definitivamente liberado o 26 de maio de 1943, instalandose na cidade de Orán, sendo o seu primeiro destino laboral, o porto de Orán.

David Fernandez (no medio da imaxe) no campo de concentración de Boghari en Arxelia. 1941.

Algún lector mal informado segue crendo que Francia maltratou a este continxente de militares pois as autoridades francesas daquela época só se suxeitaban ás ordes dictadas polo goberno de Vichy, colaboracionista da Alemaña Hitleriana. A partires do verán de 1940, Francia quedou desprovista de goberno propio por la imposición do goberno colaboracionista de Vichy que condenou a estes profesionais aos campos de concentración por mandato do goberno nazi do III Reich.

A solidariedade amosada polas xentes deses pobos, refírome a Tunisia e Arxelia, foi magnifica. Mobilizáronse asociacións, organizacións e outros para apoiar a todos estes loitadores vencidos.

Os campos de concentración e outras humillacións.

Enfermaron e morreron os máis febles, era unha cuestión de resistencia física e psíquica, sobre todo física dado que aos doentes non se lles atendía. Todos convivían diariamente coa morte, a fame asexábaos cada día; as condicións de vida foron moi duras e totalmente inhumanas. O réxime de Vichy quería desfacerse deles.

Dentro deste macabro panorama tamén lembraba algún acto de sabotaxe que eles facían á administración do campo e entón ría con franqueza. A pesar das duras condicións de vida nos campos de concentración, este continxente estaba animado, pois a segunda guerra mundial estaba tocando ao seu fin tralas derrotas dos alemáns en Rusia que minguaron moito a capacidade ofensiva de Alemaña. Todos pensaban que pouco lles quedaba, que regresarían a España pensando en que os aliados ían tamén a derrocar ao réxime franquista. Dicía o meu pai: “xa tiñamos a maleta preparada para regresar a España”. Non foi así e por mor da guerra fría, o goberno de EEUU preferíu apoiar e manter a dictadura de Franco, polo seu grande anticomunismo, antes que restablecer unha democracia.

Algúns, como sabían que este país ía ser o seu refuxio definitivo, contemplaron pois empezar a estudar o idioma, neste caso o idioma francés. Dicíame el, que aproveitaban ata o papel que servía de envoltorio da latas de leite condensada para escribir e estudar.

Tamén nese período, o embaixador de España en Paris,

Lequerica, empezou a negociar coas autoridades francesas da época, o regreso das Forzas Republicanas a España. De novo, trataban de acabar con este continxente. Pois o destino final destes mariños reclamados por Franco sería, supoñemos todos, a cadea e- nalgún caso- o pelotón de fusilamento.

Regreso á vida e en busca de traballo.

Tralo período pasado nos campos de concentración, o primeiro traballo do meu pai estivo situado no porto de Orán onde estaba destinado na área de manutención do porto. Logo pasou a traballar, tamen no porto de Orán, con forzas americanas aliadas estacionadas debido aos acontecementos da 2ª Guerra Mundial e do desembarco aliado; estivo destinado no servizo de mantemento destas forzas.

Mais adiante, optou a un posto de axustador mecánico nun consorcio de empresas francesas encargadas da construcción da base naval antinuclear de Mers-el-Kébir sita nos arredores de Orán, a maior base militar naval do Mediterráneo, obra do goberno francés. A obra durou uns 20 anos. Neses anos tivo ocasión de estudar e especializarse e chegar a ser un profesional altamente cualificado e apreciado. Ao finalizar esta obra seguiu coa mesma empresa e filiais iniciando novas obras e pasando a ser ascendido á categoría de Cadro e Xefe Mecánico, xubilándose posteriormente.

A pesar do seu exilio, este continxente tivo a gran sorte de poder gozar de moitas cousas que estaban prohibidas nesa España Franquista. O importante: As liberdades persoais e colectivas, ser cidadáns de plenos dereitos e ter acceso a calquera ben como calquera outro cidadán.

En xeral, a práctica totalidade destes mariños acadaron boas situacións. A súa loita, tesón, valentía, honradez axudaron en gran parte a este continxente a acadar o seu premio

final a tantas desgrazas e mala sorte.

Actividade política e sindical no exilio.

Tralo seu regreso dos campos de concentración e incorporación á vida civil en Orán, gran parte deste continxente incorpórase a algún partido político, xeralmente ao Partido Comunista. A este último incorpórase o meu pai, vendo naquilo unha necesidade para derrocar ao fascismo internacional e en particular ao fascismo que asolaba España. Durante anos comprométese con ese partido e adica parte do seu tempo á loita política e obreira. É naquel entón que coñece a Marcelino Camacho, fundador de CC.OO. e antigo Secretario Xeral dese sindicato na democracia. A finalidade de todos estes refuxiados é arrinconar, illar e derrocar ao réxime franquista. Tamén a súa loita esténdese dentro do país que os acolle co obxecto de mellorar en colaboración coas demais forzas sociais do país os condicións laborais e sociais. Son anos de progreso da clase obreira internacional. Anos máis tarde Marcelino márchase a loitar a España e funda con axuda doutros militantes o maior sindicato español CC.OO. O exilio xerou grandes figuras políticas e sindicais como esta última.

Lembra a miña irmá, que Marcelino non vivía lonxe da nosa casa. Marcelino recibía os lotes da publicación “Mundo Obrero” que logo repartía en pequenos lotes a outros militantes que á súa vez vendían. A miña irmá adoitaba ir á súa casa para recoller as publicacións. Marcelino era o Secretario de Organización, o meu pai desempeñaba outro cargo.

E de mencionar a solidariedade e loita emprendida polos exiliados españois en achegas monetarias e outras iniciativas acudindo en axuda dos presos e familiares encarcerados nos cárceres franquistas. Outros compañeiros, ían en misión secreta a España e regresaban con información e outros me-

nesteres.

Entre todo o gran número de actos emprendidos para derrocar ao réxime franquista tamén se organizaban manifestacións diante do Consulado Xeral de Orán. Así mesmo, os actos do 1º de Maio eran motivo para corear o fin da dictadura en España. Calquera acontecemento ou acto era aproveitado para corear o derrocamento do réxime franquista. É de subliñar que o continxente de exiliados na provincia de Orán era bastante importante.

Acerca da miña nai.

Despois de ter contraído matrimonio en 1936 co meu pai e marchar este a Cartaxena, a miña nai non volve a velo a pesar de que está previsto o regreso do seu marido por permiso. Tras varios anos sen noticias do seu esposo, volve a ter noticias no ano 1942. Está previsto que a miña nai vaia vivir co meu pai pero iso só é posible a partir do ano 1949 en que a miña nai e a miña irmá viaxan a Orán.

Manifestación do 1º de Maio de 1966 da comunidade española exiliada en Orán (Arxelia). (Josefina Martínez é a 1ª pola dereita).

Entrementres, en 1947, xorde algo terrible e inesperado. Unha tarde, chegan á casa da miña nai e as súas dúas irmás tres membros da Garda Civil e as levan presas. Convivían xuntas coa nena, a miña irmá Amelia. Eran propietarias dunha panadería herdada dos seus pais. No momento de ser arrestadas estaban en plena labor, retirando o pan do forno e colocándoo en mesas. Son pois levadas as tres, á vista da veciñanza, ao Cuartel da Garda Civil de Xuvia e detidas durante 15 días no devandito centro. Son interrogadas e tratadas brutalmente, sen conseguir a cambio nada.

Que ocorreu?. Naquel entón, anos posteriores á guerra, fórmanse grupos de guerrilleiros ou mal chamados "escapados". Escolleron a casa das tres irmás para ser acubillados de cando en vez, cando un deles foi detido e tras terlle prometido que se lle pagaría unha viaxe a un país de Latino América, accede a denunciar o lugar onde estaba acubillados: ese lugar áchase na casa das tres irmás Martínez na Mourela (Concello de Neda).

Tras permanecer 15 días no cuartel de Xubía son trasladadas ao cárcere da Coruña. É época de moitos arrestos sen motivo algún. Aí coñecen entre outros a D. Paco de la Merced, tamén preso, medico moi coñecido en toda a comarca pola súa profesionalidade, bondade e solidariedade.

Fanse cargo da panadería, mentres non saen libres, algúns membros da familia Martínez, familia moi coñecida na comarca. A miña irmá Amelia queda soa e é custodiada pola familia. Saen libres seis meses máis tarde.

Viaxe e exilio a Francia.

No ano 1949, tras viaxar en tren durante tres días vía Francia, chegan por fin a Barcelona acompañados dun familiar. Alóxanse nun hostal durante un mes tratando de arranxar a

documentación para cruzar a fronteira rexeitada a tramitación da documentación, e acompañados dun guía, marchan para Francia e pasan clandestinamente a fronteira de noite e a través de carreiros con outros refuxiados. A miña nai e a miña irmá tiveron que pasar clandestinamente debido a que o meu pai se nega a acudir ao Consulado de España en Orán e tramitar a correspondente documentación para que estas podan viaxar. Esta negativa a emprender dilixencias diante do Consulado é debido a unha cuestión de honra por parte deste continxente; ningún exiliado pisaba nin se dirixía naquel entón ao Consulado Español.

O lugar de estacionamento dos refuxiados é Perpignan onde as autoridades francesas os albergan nun campo durante un mes en espera doutros trámites. De seguido embarcan en Port Vendres nun barco vía a Orán. Nesa cidade espéraas o meu pai; tamén as esperan un continxente importante de exiliados para celebrar a súa chegada. Tras anos de separación reemprendese por fin a vida en común para ese matrimonio e filla. Un ano máis tarde nacín eu, David, o seu segundo e último fillo.

Acerca do regreso do meu pai a España.

No ano 1964, o meu pai decídese a vir a España por vez primeira a partir do seu exilio a pasar unhas vacacións. Antes de chegar a esa decisión, moitas preguntas se fixo este home. En pleno apoxeo da dictadura, sería tal vez un gran risco que corría. Mediante pescudas emprendidas pola familia en España coas autoridades locais e provinciais comunícase que o meu pai podía viaxar a España sen problema algún.
O meu pai decídese a emprender esa viaxe. Contento pero con algunha desconfianza pois na rúa e en conversas mantidas cos amigos e camaradas, avísano de que non dese ese paso pois ao chegar ao país o deterían. Pregunto eu: porqué

motivo se atreve a, acudir ao Consulado de España en Orán e solicitar o pasaporte? Era a primeira vez que o pisaba, moi a pesar seu, e lamentándoo moito pois non quería pedir nin solicitar nada ás autoridades franquistas. Eu supoño que o meu pai pensou que xa abondaba de sacrificio durante tantos anos e que algunha vez tería que volver a ver o seu país e a súa familia. Os seus pais xa faleceran sen velo, non ía tamén ocorrer con outros membros da familia.

Xa o ano anterior viaxan a miña nai, irmá, cuñado e eu o seu fillo a España para unhas vacacións e comprobar de preto o ambiente que reinaba no país naquel entón. É a primeira vez que a miña nai viaxa a España tralo seu Exilio a Orán en 1949. Pasaron 13 anos.

Chegamos a Alacante o día 18 de Agosto de 1963. Despois de tantos anos pisaba por primeira vez terra española. Tras pasar as formalidades de aduana, a policía franquista retén o seu pasaporte. Momentos de angustia, medo; chaman ao meu pai polos altofalantes do aeroporto para que se presente ao posto de policía do aeroporto. Quedamos a miña nai e eu a sóas. Momentos de grandiosa angustia e medo. Que podería pasar?, deterano ? Tras unha hora aparece o meu pai libre, a miña nai sorí chea de alegría. No seu pasaporte da época consta o seguinte:

"Dilixencia. – Para facer constar que o titular deste pasaporte foi advertido da obriga que ten de presentarse á Autoridade Gobernativa do lugar a onde se dirixe, dentro do prazo de cinco días, contado a partir da súa chegada. Alicante 18.08.1963. O Inspector de Servizo".

Que ocorreu nesa hora?, pois que someteron ao meu pai a un interrogatorio, tamén lle comunicaron que quedaba libre para circular por todo o territorio e que tería que presentarse ás autoridades locais cinco días despois da súa chegada. En

efecto aos cinco días da súa chegada a Fene diríxese unha mañá á Comisaría de Policía de Ferrol onde o interrogan e lle comunican que pode circular libremente por todo o territorio e que ninguén pode e poderá "meterse con el" e que no caso en que ocorrese algo que se puxese en contacto de contado coa Comisaría de Policía.

En efecto, todo foron abrazos por parte de veciños, amigos e familia que duraron semanas. Pero, dentro desta alegría xeneralizada, o réxime sempre queda vixiante e expectante con estes valentes.

Un día, estando o meu pai na tenda do seu cuñado "Casa Feal" en Sillobre, lugar onde pasabamos os veráns, aparece unha parella da garda civil e requiren ao meu pai para que falase con eles. Devandito interrogatorio realízase no comedor da casa. Outro interrogatorio, pobre e fóra de contexto pois o meu pai xa estaba avisado de que ninguén o molestase. Pouco durou, ao terminar o meu tío convidounos a tomar un vaso.

Ao ano seguinte, outra parella da Garda Civil volveu para facer máis preguntas e tomarse o vaso de viño habitual que lles ofrecían na tenda.

Nunca máis volveron. Para que ían volver se esta xente era inocente de calquera cargo? Só defenderan a Constitución daquel entón, non só eran inocentes senón que terían que premiarlles por ter defendido aquela Constitución.

O meu pai seguiu viaxando a España coa súa familia para pasar as súas vacacións neste país cuxa evolución política e económica eran nulas. No ano 1972, regresan a España e instálanse de forma definitiva.

Da súa vida ao regreso.

Instalados os meus pais en Fene, este home sociable, moi intelixente, loitador, defensor dos dereitos sociais e humanos empeza a emprender amizades con moita xente desta comarca e empeza a asociarse en distintos círculos da comarca: Círculo Mercantil e Industrial de Fene, Círculo de Pensionistas de Fene e Ferrol e Círculo da Caixa de Aforros de Ferrol, adicándose as conversas pois a súa forza dialéctica é inesgotable.

Homenaxe aos exmariños da escadra republicana en Ferrol no peirao de Curuxeiras. (David Fernandez é o 2º pola dereita). 1982.

Tras iniciar amizade con moitísima xente, o meu pai tal vez algo morriñento daquel pasado de loita política e obreira, afiliase de novo ao Partido Comunista pero xa a súa idade impídelle desenvolver tarefas de partido. Só engrosa as filas do PCE, mantén charlas e dada a súa ampla experiencia aconsella a algún dirixente local, sempre solidario coa política dese partido e os seus militantes.

Chega a España Democrática e as ansias de traballar polo ben común. En colaboración con dous veciños fundan a Asociación de Veciños de Fene (é socio cofundador nº 2). A

Asociación ponse en marcha, tratando así de solventar problemas veciñais e de orde social.

O primeiro goberno que rexe a este país, o goberno da UCD, por proposta de outros partidos propoñen conceder a xubilación para os membros das Forzas Armadas Republicanas, e as forzas políticas daquel entón tramitaron no Congreso o proxecto.

A raíz de recoñecerse os dereitos destes Ilustres Mariños, reúnense un bo número de mariños ferroláns da República e constitúen a Asociación de Mariños da República. Devandita asociación fúndase para axilizar, tramitar e defender os dereitos ben merecidos destas Ilustres Mariños. Recoñécenselles dereitos, pero non todos os que honradamente lles corresponderían. É nomeado Tenente Maior.

Tras varios decenios, deuse un paso transcendental para tratar de equiparar e reparar, no fundamental, aos mariños republicanos cos mariños da España Constitucional. No 1983 falece a miña nai como consecuencia dunha longa enfermidade. Esta enterrada en Francia. Máis tarde, no 1989, tamén falece o meu pai consecuencia dunha longa enfermidade. Está enterrado en Barallobre (Fene).

A súa filla Amelia reside en Francia, ten 3 fillos e 3 netos. Está xubilada. O seu fillo David reside en Fene (A Coruña).

Os seus fillos Amelia e David Fernández Martínez.